

Π Α Λ Η Ε Σ Α Ν Α Μ Ν Η Σ Ε Ι Σ

Ραδιοφωνική έμπομπή διά τήν 3 ην
'Ιουνίου, 1973, ήμέραν Κ Υ Ρ Ι -
Α Κ Η Ν καί ώραν : 20.05' - 20.35.

220

Τήν έμπομπήν παρουσιάζουν ό ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ό ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδά ή ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ .

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τήν περασμένη Κυριακή, άγαπητέ μου Δημήτρη, είχαμε αρχίσει
νά κουβεντιάζωμε για τό καφενεόακι τής Δεξαμενής, όπου
συχνάζανε στά παλαιότερα χρόνια οι λογοτέχνες τής έποχής
καί για τόν περόφημο Καραγιόζη του Μόλλα, πού επί πενήντα
όλόκληρα χρόνια είχε δράσει στήν Δεξαμενή.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πραγματικά μισόν αιώνα, ό 'Αντώνης ό Μόλλας, ό πιο διάσημος
καραγιοζοπαίκτης τής 'Αθήνας, είχε τήν μόνιμη έδρα του, τήν
μόνιμη σκηνή του στήν Δεξαμενή, όπου έδινε παραστάσεις καί
συνειέντρωνε ένατοντ άδες θεατών κάθε βράδυ

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί όπως μου έλεγες προχθές, όχι μόνο λαϊκούς θεατάς, μά καί
κόσμο άνεπτυγμένο, πού διεσινέδαζε μέ τήν θυμοσοφία του Καραγ-
γιόζη καί τά άπίθανα άστεϊα του. Πότε όμως φάνηκε αυτός ό Μόλ-
λας στήν Δεξαμενή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εδώ θά μπλέξωμε Γθάγιο μου, γιατί δεν είναι άκριβώς γνωστό
πότε έστησε τό πανί του θεάτρου των σκιών ό Μόλλας. "Εχομε
όμως μιάν άλλη θετική πληροφορία για κάποιον Μπαρμπαγιάννη
Βράχαλη πού θεωρεϊται πώς είναι ό πρώτος πού έδίδαξε τήν τέχνη
του Καραγιόζη στήν 'Αθήνα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πώς τόν είπες ; Μπαρμπαγιάννη...

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βράχαλη. Ἰωάννης Βράχαλης ἦτανε τό ὄνομά του καί ἦτανε Καλαματιανός πού ζοῦσε στήν Πόλι. Στήν Ἀθήνα ἔφθασε τήν ἐποχή ἀκόμη τοῦ "Θωνος, στά 1852, ἐδῶ κι' ἕνατόν εἴκοσι χρόνια...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ἔστησε τό θεατράκι του στήν Δεξαμενή ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι βέβαια. Ἐκεῖνη τήν ἐποχή δέν ὑπῆρχε ἀκόμη Δεξαμενή. Ὁ Μπραμπαγιάννης ὁ Βράχαλης, ἄνοιξε τόν Καραγιόζη του σ' ἕνα καφενεῖο τῆς Πλάνας κι' αὐτό τό ξέρομε ἀπό μιά εἴδησι σέ μιά εφημερίδα τῆς ἐποχῆς. Ὅρίστε, διάβασέ την Γιάγκω γιά νά κατατοπισθοῦν καί οἱ ἀκροατές μας.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) Κατά τήν συνοικίαν τῆς Πλάνας, ἐσυστήθη ἀνατολικόν θέατρον. Ἐξοδεῶν δέ τις μόνον δέκα λεπτά, ἦτοι πέντε λεπτά διά τήν εἴσοδον καί ἄλλα πέντε διά τόν ναργιλέν, δύναται νά διασιεδάσῃ τρεῖς ὁλοκλήρους ὥρας, ἔξακολουθῶν νά γελᾷ ἀναταπαύστως καθ' ὅλον αὐτό τό διάστημα. Εἰς τήν προχθεσινήν παράστασιν, ἐορτάσθησαν οἱ γάμοι τοῦ Καραγιόζη. Εἰς τό ἐπόμενον φύλλον μας θέλομεν διαλάβει τά καθέκαστα τοῦ γάμου τοῦ Καραγιόζη καί τό δοθέν ὑποθετικόν γεῦμα ὅπου οἱ προσκεκλημένοι ἐζήτουν φαγητά, φαγητά δέν ὑπῆρχον καί ὁ Καραγιόζης συνίστα εἰς τοὺς προσκεκλημένους νά καταπίνουν διά νά ἔχουν τήν ἐντύπωσιν ὅτι τρώγουν...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καταλαβαίνεις λοιπόν Γιάγκω, ὅτι τά ἄστεῖα αὐτά τοῦ Καραγιόζη, μετεδίδοντο ὕστερα ἀπό στόμα σέ στόμα καί εἶχαν τήν θέσι τῶν ἀνεκδότων πού λέμε καί σήμερα καμμιά φορά στίς συναναστροφές καί τίς παρέες. ~~αὐτὸ~~
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά εἶχε λοιπόν μεγάλη ἐπιτυχία ὁ Καραγιόζης τοῦ Μπραμπαγιάννη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐπί ἕνα ἑνάμισυ χρόνο, εἶχε μεγάλη καί ἀποκλειστικὴ ἐπιτυχία, γιὰτί στό ἀναμεταξύ, ἄρχισε ὁ συναγωνισμός.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Συναγωνισμός ; Δηλαδή βρέθηκαν κι' άλλοι παραγιοζοπαίτες ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ήρθε κάποιος 'Ηλίας κι' αυτός από τήν Πόλι, πού ἔστησε τό πανί του σ' ἓνα αλλο καφενεῖο τῆς Πλάιας. Τήν ἐποχή ἐκείνη γύρω στά 1854, ἄρχισε ἀπό ἄλλες ἐφημερίδες ἐκστρατεία γιά τήν ἐξόντωση τοῦ Καραγιόζη. Καί ἂν θέλῃς διάβασε ἐδῶ νά ἴδῃς μέ τί τρόπο ἔγινεν ἡ κατά τοῦ Καραγιόζη ἐπίθεσις.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) Λυπούμεθα, βλέποντες τήν Διεύθυνσιν τῆς 'Αστυνομίας, ἀνεχομένην καί συγχωροῦσαν τήν ἔν τισι καφενεῖους, παραστασιν τοῦ λεγομένου Καραγιόζη. Ἄγνοεῖ φαίνεται ὁ κύριος Διευθυντής τῆς 'Αστυνομίας, ὁποίων αἰσχυρῶν καί ^{ἀσέμνων} ~~ἀσέμνων~~ πράξεων σιχηναί, παρίστανται διά τῶν νευροσπάσων εἰς τά βωμολοχικά ταῦτα τῶν 'Ασιατῶν θέατρα καί ὁποία διαφθορά διαχέεται εἰς ὅλην τήν κοινωνίαν μας, ἀφοῦ ἀπειράριθμον πλῆθος παίδων καί μαθητῶν τοῦ γυμνασίου, συχνάζει εἰς αὐτά καθ' ἐσπέραν ἀδιακόπως...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅμως παρά τήν ἀντίδρασι μερικῶν ἐφημερίδων, ὁ Καραγιόζης ἄρχισε νά διαδίδεται στήν 'Αθήνα καί σ' ὅλοκληρη τήν 'Ελλάδα ἀλλά εἶχε πάντα τόν ἀνατολικό του χαρακτήρα, τήν τουρκική του προέλευσι, εως τά 1894 ὅταν ἓνας διάσημος παραγιοζοπαίτης ὁ Δημήτριος Σαρδούνης ἀπό τό Μεσολόγγι, ἔγινε ἀναμορφωτής τοῦ Καραγιόζη καί τόν ἐξελλήνισε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτό εἶναι μιᾶ ἐνδιαφέρουσα λεπτομέρεια. Πῶς ἐξελλήνισε τόν τουρκομαθημένο καί τουρκογεννημένο Καραγιόζη ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρῶτα πρῶτα τόν ἔκανε χριστιανό, τόν βάφτισε καί τόν πάντρεψε μᾶ μιᾶ χριστιανή. Τοῦ ἐδημιούργησε καί σοῖ χριστιανικό τόν Μπάρμπα Γιῶργη καί τοῦ ἔδωσε κι' ἓνα παιδί, τόν Κολλητήρη πού εἶναι κι' αὐτός χριστιανός, ἐνῶ πρίν ἀπό τόν Σαρδούνη, ὁ Καραγιόζης εἶχε πρόσωπα μόνο τόν Χατζη 'Αβάτη, τόν Κλουτσούπ Μεμέτη, τόν Πασᾶ, τόν Βεζύρη καί τήν Βεζυροπούλα.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μοῦ εἶχες μιλήσει προχθές γιά κάποιον διάσημο παραγκιζοπαί-
κτη πού τόν λέγανε Μίμαρο καί εἶναι αὐτός πού ἐδημιούργησε
σχολή παραγκιζοπαικτῶν ἀφοῦ ~~ἔβγαλε~~ ἔβγαλε τόν περόφημο Μόλλα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτός εἶναι ὁ λεγόμενος Μίμαρος, ὁ Δημήτριος Σαμδοῦνης. Τόν
λέγανε Δημήτρη καί τόν φωνάζανε χαϊδευτικά Μίμη, ἐπειδή
ὅμως ἦτανε καί μοναδικός μτμοσ καί μπορούσε νά μιμή-
ται κάθε ἐλληνική διάλεκτο, ρουμελιώτικη, ζακυνθινή, κρητική
τόν λέγανε Μίμαρο καί μέ τό ὄνομα αὐτό ἔγινε γνωστός
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἔμεινε γνωστός στήν ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ Καραγκιόζη
πραγματικά ἐλληνικοῦ νομίζω, γιατί ἔχω ἀκούσει παραστάσεις
τοῦ Καραγκιόζη μέ πρόσωπα τελείως ἐλληνικά, τόν Μεγάλο Ἀλέ-
ξανδρο, τόν Ἀθανάσιο Διάκο, τόν Κατσαντώνη
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἔτσι εἶναι. Ἀλησμόνητη θά μοῦ μείνη ἡ παράσταση τοῦ Καραγ-
κιόζη τοῦ Μόλλα μέ ἥρωα τόν Μέγα Ἀλέξανδρο. Ὁ τίτλος τῆς
παραστάσεως ἦτανε : Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καί ὁ Ὄφις...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὁ Ὄφις αὐτός ποιός ἦτανε πάλι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐνα τρομακτικό φίδι, ὄφις δηλαδή, πού ὁ Μόλλας τόν ἔλεγε :
Ὄφιο, ἴσως γιά νά τόν κάνη πιό φοβερό. Καί θυμᾶμαι πού ἔφτανε
ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μπροστά σέ μιά σπηλιά ὅπου κρυβότανε τό
τρομερό θηρίο καί τοῦ φώναζε : Ἐξεῖθε κατηραμένε ὄφιε, διότι
ἂν δέν ἔξελθε θά σέ ἐξέλθω ἐγώ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί θά χαλοῦσε ὁ κόσμος ἀπό τό ἀκροατήριο...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γέλια, ἀλλαλαγμός καί εἰροκροτήματα μαζί μέ σφυρίγματα ἐνθου-
σιασμοῦ... Μπράβο, βάρα του... δός του μιά στό κεφάλι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τότε ἔβγαζε ὁ παραγκιζοπαίκτης τό κεφάλι του ἐπάνω ἀπό
τό πανί καί ἔλεγε στους θεατάς του : Τί γελάτε βρέ ; Ἐδῶ
παίζομε δράμα, δέν εἶναι γιά γέλια. Ὅταν θά παίξωμε κωμωδία
θά σᾶς τό πῶ νά γελάτε ὅσο θέλετε...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο, ἔτσι γινότανε πολύ συχνά. Μά ποῦ τά ξέρεις αὐτά
ἐσύ Γιάγιο ;

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά πού τά ξέρω. Ξεχνᾷς ὅτι χρόνια εἶχαμε μαζί συνεργασία μέ τόν Πέτρο Κυριακό, τόν μεγάλο ἠθοποιό τῆς ἐιθεωρήσεως πού πρίν γίνῃ ἠθοποιός, ἦτανε βοηθός τοῦ Μόλλα στόν Καραγιόζη ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐχεις δίκαιο. Ὁ Πέτρος Κυριακός, ὁ μοναδικός δημιουργός λαϊκῶν τύπων στό μουσικό μας θέατρο, εἶχε ξεκινήσει στήν καριέρα του ἀπό τόν Καραγιόζη. Εἶχε ωραιότατη φωνή τενόρου καί τόν εἶχε προσλάβει ὁ Μόλλας στόν Καραγιόζη του γιά νά τραγουδάη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ ἄλλα λόγια εἶχε καί τραγούδια ὁ Καραγιόζης ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαιότατα. Καί κυρίως στά διαλείμματα, ἡ μικρή ὀρχήστρα κάτω ἀπό τό πανί, μιά κλαπαδόρα, ἕνα κλαρίνο καί μιά γιράν κιάσσα, ἔπαιζαν ἕνα λαϊκό συνήθως τραγοῦδι, ὅπως κάποτε τό περίφημο : Μ' ἔκαφες γειτόνισσα...
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Μ' ἔκαφες, μ' ἔκαφες
μ' ἔκαφες γειτόνισσα
καποῦγα , δολοφόνισσα...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μ' ἔκαφες γειτόνισσα... Σκέφου ὅτι αὐτό τό λαϊκό τραγοῦδι, ἐκυριάρχησε στήν Ἀθήνα καί σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα, πολλέ πολλά χρόνια
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά καί μιλάμε γιά τόν Ἀντώνη Μόλλα, δέν πρέπει νά ξεχάσωμε ὅτι αὐτός ὁ καραγιοζοπαίκτης ἔκανε πολλές καινοτομίες στό θέατρο τῶν σκιῶν. Καί μιά ἀπό τίς μεγαλύτερές του καινοτομίες του ἦτανε ὅτι κάθε νέο πρόσωπο πού ἐμφανιζότανε στό πανί, συνοδευότανε ἀπό ἕνα τραγοῦδι, πού ἐχαρακτηίριζε τό πρόσωπο. Λόγου χάριν ὁ Χατζηαβάτης, πρίν βγῆ τραγουδοῦσε πάντα : Ὡς πότε καημένη μάννα, θά πληρώνῃς τζερεμέ ; Περικάλα νά πεθάνω νά γλυτώσης ἀπό 'με...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, ναί, ναί... Καί ὁ ἴδιος ὁ Καραγιόζης πρίν ἐμφανισθῆ τραγουδοῦσε ἀπό μέσα τό κλασσικό του μοτίβο : Ἦταν ἕνας γαῖδαρος μέ μεγάλα αὐτιά, τό παχνί δένυτοῦ ἄρεσε κι' ἤθελε ἀρχοντιά

Στόν δρόμο πού έπήγαινε, βρίσκει μιά άλεποϋ - ώρα καλή ~~από~~
κουμπάρα μου, κύρ' φάϊδαρε γιά ποϋ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί, ναί... καί καταλαβαίνεις ότι μόλις άκουγότανε αυτό τό
μοτίβο, αλλάλαζε από τήν πλατεία τό νοήμον κοινόν : Βγαίνει
ο Καραγιόζης, βγαίνει ο Καραγιόζης... καί ξαφνικά άκουγό-
τανε άλλο τραγοϋδι, ρουμελιώτικο αυτό : Ντρεμπεντέρισσα
Ωασίλω - στρῶσ' το μπράτσο σου νά γείρω...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ήτανε τό προανάκρουσμα τής έμφανίσεως του Μπάρμπα Γιώργου.
Κι' ο κόσμος εύχαριστιότανε γιαντί τό έμάντευε. "Ετσι, κάθε
ήρωας του Καραγιόζη, έβγαينه μέ τό μοτίβο του. 'Ο ζακυνθι-
νός ο σιόρ Διονύσιος, τραγουδοϋσε : 'Ωραία πού 'ναι ή Ζάκυν-
θος, νά ήταν πιο μεγάλη - πού 'χει τά σπίτια τ'άψηλά, κάτω
στό περιγιάλι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μά τό πιο κωμικό άπ' όλα, καί τό πιο άνατανόητο ήτανε τό μο-
τίβο του Σταύρανα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ο Σταύρανας ποιός ήτανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά από τίς φιγοϋρες του Καραγιόζη πού έκπροσωποϋσε τούς
άθηναίους κουτσαβάκηδες

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Είχε καί άθηναίους κουτσαβάκηδες ο Καραγιόζης ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο Καραγιόζης, έννοιωθε τήν έπιθυμία νά έχη έπικαιρότητα στά
πάντα. Μποροϋσε λοιπόν νά λείπη ο άθηναίος μάγικας από τό πα-
νί του ; Καί τό μοτίβο πού τον έχαρκτηριζε πριν έμφανισθη
ήτανε : 'Ερχόμουνα τον τοίχο τοίχο - κι' έπιασε φιλή βροχή -
μαντζουράνα στό κατώϊ - νά σε δάγκωνα στ'αύτί !...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μαντζουράνα στό κατώϊ νά σε δάγκωνα στ'αύτί... Καλά, τί έσή-
μαιναν αυτά τά λόγια ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τίποτε. Μιά άκαταλαβίστικη σαχλαμάρα, ~~αλλά~~ γι' αυτούς τούς άσύ-
δοτους καί άνερμάτιστους τύπους τής παληῆς 'Αθήνας πού λέγανε
καί κάνανε ο τι θέλανε χωρίς νά σέβωνται τίποτε.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πάντως, ὁ Καραγιόζης αἰσθανότανε τήν ἀνάγκη νά παρακολουθῆ καί νά εἰρωνεύεται τήν ἐπικαιρότητα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὅπως δὴποτε. "Ἐνα σιάνδαλο πού εἶχε ξεσπάσει στήν Ἀθήνα γύρω στά 1910, ἑξήντα χρόνια πρίν, πού εἶχανε καταγγελθεῖ δύο τρεῖς γιατροί ὅτι ἀσκοῦσαν τό ἐπάγγελμα τοῦ γιατροῦ χωρίς νά ἔχουν δίπλωμα Πανεπιστημίου, ἔδωσε τήν εὐκαιρία στό Μόλλα νά κἀνῆ τήν κωμωδία τοῦ Καραγιόζη : 'Ὁ Καραγιόζης γιατρός...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι τί θά ἔλεγε ὁ Καραγιόζης σάν γιατρός.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀνέπτυσε δικές του ἰατρικῆς θεωρίες καί σέ μιὰ περίπτωσι πού εἶχε ἐπισκεφθεῖ κάποιον πού τοῦ πονοῦσε τό μάτι του, ὁ Καραγιόζης γιατρός ἔλεγε : "Ὅταν πονάει τό δόντι, βγάζεις δόντι καί περνάει. "Ὅταν πονάει τό μάτι, βγάζεις μάτι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἔτσι ὁ Καραγιόζης, ἐνῶ εἶχε ξεκινήσει σάν ἀνατολικό θέατρο ὅπως ἔγραφαν οἱ ἠμερίδες τοῦ 1860 καί τόν κατηγοροῦσαν γι' αὐτό, εἶχε γίνῃ θέατρο ἑλληνικώτατο καί σατύριζε τήν ἐπικαιρότητα. Θυμᾶμαι μιὰ παράστασι τοῦ Καραγιόζη : 'Ὁ Καραγιόζης φούρναρης... Μοῦ λέγανε ὅτι κάποια ἐποχή εἶχε ἀκριβήνει τό φωμί στήν Ἀθήνα...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί, εἶναι ἀλήθεια αὐτό. Τό φωμί πού πουλιότανε 25 λεπτά τήν ὀκτῶ, ἀνέβηκε ξαφνικά πρίν ἀπό τόν παγκόσμιον πόλεμον τοῦ 1914, στά σαράντα λεπτά.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ὁ Μόλλας γιά νά σατυρίσῃ τήν ἀύξει τοῦ ψμιοῦ, ἔδωσε μιὰ κωμωδία στήν ὁποία γινότανε φούρναρης γιά νά ἐπωφεληθῆ ἀπό τήν ἀύξει τῆς τιμῆς.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, ἔτσι ἦτανε. Περνοῦσε ὁ Καραγιόζης μέ τόν γιό του τόν Κολλητήρη ἔξω ἀπό ἕνα φούρνον καί ὅπως ἦτανε πάντα πεινασμένος, ἔβλεπε τά φωμιά στήν βιτρίνα τοῦ φούρνου κι' ἐρωτοῦσε τόν φούρναρη : Μάστορα ποίανου εἶναι αὐτά τά καρβέλια ; Διὰ μου, ἔλεγε ὁ φούρναρης. Διὰ σου ; Καί δέν τά τρῶς ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τελικά ἔπειθε ὁ Καραγιόζης τόν φούρναρη ν' ἀναλάβῃ αὐτός τόν φούρνον, γιατί εἶχε ἕνα μυστικό νά φτιάχνῃ φωμί μέ τό μισό ἀλεῦρι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ὁ φούρναρης ἐπείθετο νά παραδώσῃ τόν φούρνο του στόν Καραγιόζη, ὁ ὁποῖος τά ἔκανε θάλασσα κυριολεκτικῶς, ἐκαιγε τά ταφιά τῆς πελατείας, ἔτρωγε τάφωμα καί τά κουκουράκια ἕως ὅτου ὁ φούρναρης, ὁ πραγματικός φούρναρης κατέφευγε στόν Βεληγιένα πού ἐμπροσωποῦσε τήν ἐξουσία καί ὁ Καραγιόζης ἔτρωγε ξύλο ἀλύπητο... Φεύγοντας ὁ Καραγιόζης τραγουδοῦσε ἕνα γαλλικό τραγοῦδι, πού ἦτανε τότε τῆς μόδας, μέ στιχους παρωδημένους φυσικῶς.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σοβαρά ; Ποιό τραγοῦδι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν Βιολετέρρα. Οἱ στῖχοι λέγανε : Εἶμαι ὀρφανό καί ξένο - καί πεινασμένο... καί θυλοφορτωμένο, ναί τό καημένο...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἡ Βιολετέρρα, μιά τεράστια ἐπιτυχία τῆς παληῆς ἐποχῆς πού ἀφοῦ τήν ἔφερε ἡ κουβέντα, ἀξίζει νά τήν θυμίσωμε στούς παλαιούς ἀθηναίους.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Εἶμ' ὀρφανή καί ξένη...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στήν πραγματικότητα ὅμως, ἡ σάτυρα τοῦ Καραγιόζη μ' ὄλες τίς χοντροκοπιές της, εἶχε κάποιο ἠθικό δίδαγμα πάντα. Μέ ἄλλα λόγια ὁ Καραγιόζης ἐμπροσωποῦσε τόν πονηρό ρωμηό πού ὅταν ἔκανε ἀταξίες καί μικρο-ἀπάτες, ἐτιμωρεῖτο πάντα ἀπό τόν Βεληγιένα. Ἀναρωτιέμαι τί δουλειά εἶχε ὁ Βεληγιένας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ στήν μεταγενέστερη ἐποχή τοῦ Καραγιόζη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γι' αὐτά δέν πολυνοιαζότανε ὁ Καραγιόζοπαίκτης. Μπέρδευε τίς ἐποχές καί τά πρόσωπα ὅπως τόν βόλευε. Σκέφου ὅτι ἔβαζε τόν Μεγάλο Ἀλέξανδρο νά φωνάζη ὅταν ἔβγαινε τό φίδι : Βόηθα Χριστέ καί Παναγιᾶ...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλά καί δέν βρέθηκε κανένας νά πῆ στόν Μόλλα ὅτι στήν ἐποχή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου δέν ὑπῆρχε Ψριστός ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τοῦ τό εἶπανε, μά ὁ Μόλλας ἀποκρίθηκε ἐτοιμότατα. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτανε τόσο μέγανος ὥστε ἐπίστευε ἀπό τότε...

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό γεγονός εἶναι ὅτι ὁ Καραγιοζης ἔγινε στήν Ἀθήνα, ἕνας πανεξυπνος ρωμηός, μέ ὅλη τήν πονηριά καί τά ἐλαττωματα τῆς φυλῆς μας. Γι' αὐτόν τόν λόγο τόν εἶχανε ἀγαπήσει τόσο οἱ παλαιοί ἀθηναῖοι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἄρκει νά σοῦ πῶ ὅτι οἱ ἀπαντήσεις τοῦ Καραγιοζης, γινόντουσα ἀνέκδοτα πού κυκλοφοροῦσαν ἀπό στόμα σέ στόμα καί ἔκαναν τόν κόσμο νά λιγώνειται στά γέλια.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βοηθοῦσε λίγο σ' αὐτό καί ἡ ἀφέλεια τῆς ἐποχῆς. Πάντως ἐγώ ξέρω ὅτι ὁ Καραγιοζης, γενικά, δέν μπορεῖ νά εἶναι τουρκιῆς ἐπινοήσεως θέαμα, γιατί ξέρομε καλά ὅτι στήν ἀρχαία Κίνα, ὑπῆρχε θέατρο σκιῶν, πού ἔμεινε γνωστό στά χρόνια μας ὡς κινέζικες σκιές - "Ομπρ σινουάζ - καί ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται ἀκόμη. Ἀπό τήν Ἄπω Ἀνατολή πέρασε στήν Μέση Ἀνατολή καί πῆρε τήν τουρκική του ὀνομασία, ἀπό τόν ἥρωά του, πού σημαίνει Μαυρομάτης. Καρά γιοζ'... μαῦρο μάτι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Καραγιοζης παρακολουθοῦσε τήν θεατρική ἐξέλιξι ἀπό κοντά. Καί ὅταν στίς παλαιές ἐπιθεωρήσεις, τοῦ 1910 νά ποῦμε, ἐλέγοντο ἀπό σιηνῆς διάφορα τετράστιχα γιά τοὺς θεατάς ὀνομαστικῶς, ὁ Μόλλας δέν ἐδίστασε νά μιμηθῆ τά τετράστιχα αὐτά καί ἔβαζε τόν ζακυνθινό σιόρ Διονύσιο, νά λέη πειρακτικά τετράστιχα γιά τοὺς θεατάς του
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μήπως τυχόν ἔχουν διασωθεῖ τέτοια τετράστιχα τοῦ Καραγιοζης.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ουμᾶμαι προχείρως βνα δύο. Τά ἔλεγε πάντα ὁ σιόρ Διονύσιος στό γνωστό ζακυνθινό μοτίβο : "Ἀνοιξε τό παράθυρο, τό κρυστάλένιο τζάμι - ἔχω δύο λόγια νά σοῦ πῶ καί ξανακλεῖστο πάλι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γνωστό τό μοτίβο αὐτό τῆς ζακυνθινῆς καντάδας. Καί τί ἔλεγε ὁ Καραγιοζης στά τετράστκά του :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἰς τήν πλατεῖα βλέπομε, τόν κύριο Σωκράτη πού τρώει τρώει ἀκούραστα, χωρίς νά κάνη κράτει !...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά γελοῦσε ὁ κόσμος καί θά χειροκροτοῦσε.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μέ μανία μάλιστα. Τό περίεργο εἶναι ὅτι πολλοί ἄθηναῖοι ἐπεδίωκαν γιά λόγους διαφημῆσεως νά σατυρισθοῦν μέ τετράστιχο τοῦ Καραγιόζη καί στέλνανε κρυφά σημειώματα μέ τά ὀνόματά τους στόν Μόλλα. Εἶναι κάτω καί ὁ κύριος Παντελῆς ὁ ὀδοντίατρος. Καί ὁ Σιόρ Διονύσιος κολλοῦσε τό ὄνομα στό ἔτοιμο τετράστιχό του καί σέ λίγο τραγουδοῦσε :

Ὁ ὀδοντίατρος Παντελῆς, ἔχει ἓνα χέρι τρέλλα
κι' ἂν πᾶς γιά ἓνα βούλωμα, σοῦ παίρνει τήν μασέλλα !...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί δέν θυμώμανε οἱ σαυριζόμενοι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀπ' ἐναντίας καμαρώνανε καί ἀπορούσανε - τάχα - πῶς τοὺς ἐγνώριζε ὁ Μόλλας, ἐνῶ οἱ ἴδιοι εἶχαν φροντίσει νά στείλουν τά ὀνόματά τους

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅμως μιά και μιλάμε γι' τόν Σιόρ Διονύσιο, δέν κάνει νά παραλείψωμε, τό κλασσικό του τραγοῦδι, πού τό ἔλεγε πάντα σάν ἦτανε ἐρωτευμένος μέ κάποια, τήν βεζυροποῦλα λόγου χάριν. Σάν σέ βλέπω τό πρωῖ στό παραθύρι...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Σάν σέ βλέπω τό πρωῖστό παραθύρι
σάν γαρύφαλο, μοῦ φαίνεσαι ἀνοιχτό...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁ Καραγιόζης !... Μιά ὀλόκληρη θεατρική ζωὴ ἀντιπροσωπεύει ὁ Καραγιόζης στήν Ἑλλάδα. Σκέψου ὅτι ἐδῶ καί ὀγδόντα ἐνενηντα χρόνια ὁ κόσμος θεατριζότανε κυρίως στόν Καραγιόζη καί εἶναι τόση ἡ φήμη του ὥστε ἔχουν ἐκδοθεῖ βιβλία καί πραγματεῖες γιά τόν ἐλληνικό Καραγιόζη καί σέ ξένες γλῶσσες ἀκόμη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό ξέρω αὐτό. Ἔχω στά χέρια μου ἓνα γαλλικό βιβλίο : Λέ Καραγιόζ ἂν Γιερές... πού ἀναφέρει ἓνα σωρό λεπτομέρειες καί ὀνόματα ἀκόμη μεγάλων καραγιολοζοπαικῶν, τοῦ Μίμαρου πού λέγαμε, τοῦ Μόλλα, τοῦ Μανωλόπουλου πού ἔπαιζε πάντα ἐκεῖ ὅπου εἶναι τό σημερινό θέατρο Περοκέ, στό Μεταξουργεῖο, τοῦ Σπαθάρη καί ἄλλων.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπορούμε νά ποϋμε χωρίς ένδοιασμό, ότι ή Ελλάδα έγαλουχήθη στα πρώτα της χρόνια από τό Καραγιόζη. Αύτός ήτανε ή φυχαγωγία του Έλληнос και νομίζω ότι τό λαϊκό και θυμοσοφικό του πνεύμα, αναγνωρίζεται άπ' όλον τόν κόσμο, άφοϋ στό θέατρο των Έθνών, ^{στό Παρίσι} καλεΐται πάντα και ό Σπαθάρης μέ τίς χαρτο-νένιες φιγοϋρες του νά δώση παραστάσεις.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σεβασμός λοιπόν στην λαϊκή τέχνη του Καραγιόζη. "Ας άποκαλυφθούμε μπροστά στον Μάρμα Γιώργο, τόν Χατζηαβάτη, τόν Βεζύρη, τόν Σιόρ Διονύσιο, τόν Σταύρανα, τόν Βεληγιέκα πού τούς τσανίζα όλους στό ξύλο...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μέ τήν γνωστή και καθιερωμένη άρβανίτικη φράσι του : Πρά όρέ πρά !... Νάν τό πιάνω νάν τό κάνω στό ξύλο κομμάτια κομμάτια.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μπράβο Δημήτρη. Τά λές τόσο καλά πού δέν αποκλείεται νά γράψης μιá μέρα και κωμωδίες για τόν Καραγιόζη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Έσύ τό λές γιαστεϊο αυτό κι'έγώ σου λέω σοβαρώτατα πώς τό χω κάνει καποτε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Άλήθεια ; Πότε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Υπηρετοϋσα τήν Πατρίδα τότε, στό Ναϋτικό. "Ημουν στό θωρητικό Γεώργιος Άβέρωφ και είχαμε στό πλοϊο έναν ναύτη Άποστολάτο πού ήτανε βοηθός καραγιοζοπαίκτη. Ό κυβερνήτης λοιπόν του Άβέρωφ διέταξε, για νά διακεδάσει τό πλήρωμα νά στηθῆ ένας καραγιόζης στην πλώρη του θωρηκτου. Ό Άποστολάτος έκανε τίς φιγοϋρες από χαρτόνι, εφτιαξε τήν όθόνη, τήν φώτασε έσωτερικά και έγώ, έγραφα τά κείμενα και τούς στίχους για τούς ναϋτες και τούς αξιωματικούς του Άβέρωφ... θυμάμαι μάλιστα ότι ό Σιόρ Διονύσιος τραγουδοϋσε ένα σμυρνέϊκο τραγοϋδι τήν Φασουλιώτισσα πού ήτανε τότε πολύ τῆς μόδας.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνο) "Αχ Φασουλιώτισσα ροδοπλασμένη...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.